

Utbildningsplan

Yrkeslärarprogrammet 90 högskolepoäng

Teacher's Degree for Vocational Subjects in Upper Secondary School 90 Credits*

1. Programmets mål

1.1 Mål enligt Högskolelagen (1992:1434), 1 kap. 8 §:

Utbildning på grundnivå ska utveckla studenternas

- förmåga att göra självständiga och kritiska bedömningar,
- förmåga att självständigt urskilja, formulera och lösa problem, och
- beredskap att möta förändringar i arbetslivet.

Inom det område som utbildningen avser ska studenterna, utöver kunskaper och färdigheter, utveckla förmåga att

- söka och värdera kunskap på vetenskaplig nivå,
- följa kunskapsutvecklingen, och
- utbyta kunskaper även med personer utan specialkunskaper inom området.

1.2 Examensmål enligt Högskoleförordningen (1993:100), bilaga 2:

För yrkeslärarexamen ska studenten visa sådan kunskap och förmåga som krävs för att självständigt arbeta som yrkeslärare i den verksamhet som utbildningen avser. Studenten ska även visa kunskap och förmåga för annan undervisning för vilken examen enligt gällande föreskrifter kan ge behörighet.

Kunskap och förståelse

För yrkeslärarexamen ska studenten

- visa sådana kunskaper i didaktik och ämnesdidaktik inklusive metodik som krävs för undervisning och lärande inom det eller de ämnen som utbildningen avser och för yrkesutövningen i övrigt samt visa kännedom om vuxnas lärande,
- visa kännedom om vetenskapsteori och kvalitativa och kvantitativa forskningsmetoder, samt om relationen mellan vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet och dess betydelse för yrkesutövningen,
- visa sådan kunskap om barns och ungdomars utveckling, lärande, behov och förutsättningar som krävs för yrkesutövningen,
- visa kunskap om och förståelse för sociala relationer, konflikthantering och ledarskap,
- visa kunskap om skolväsendets organisation, relevanta styrdokument, läroplansteori och olika pedagogisk-didaktiska perspektiv samt visa kännedom om skolväsendets historia, och

– visa fördjupad kunskap om bedömning och betygsättning.

Färdighet och förmåga

För yrkeslärarexamen ska studenten

- visa fördjupad förmåga att skapa förutsättningar för alla elever att lära och utvecklas,
- visa förmåga att kritiskt och självständigt tillvarata och reflektera över egna och andras erfarenheter samt relevanta forskningsresultat, för att därigenom bidra till utvecklingen av yrkesverksamheten och kunskapsutvecklingen inom yrkesområdet,
- visa förmåga att tillämpa sådan didaktik och ämnesdidaktik inklusive metodik som krävs för undervisning och lärande inom det eller de ämnen som utbildningen avser och för yrkesutövningen i övrigt,
- visa förmåga att ta till vara elevers kunskaper och erfarenheter för att stimulera varje elevs lärande och utveckling, – visa förmåga att självständigt och tillsammans med andra planera, genomföra, utvärdera och utveckla undervisning och den pedagogiska verksamheten i övrigt i syfte att på bästa sätt stimulera varje elevs lärande och utveckling,
- visa förmåga att identifiera och i samverkan med andra hantera specialpedagogiska behov,
- visa förmåga att observera, dokumentera och analysera elevers lärande och utveckling i förhållande till verksamhetens mål och att informera och samarbeta med elever och deras vårdnadshavare,
- visa förmåga att kommunicera och förankra skolans värdegrund, inbegripet de mänskliga rättigheterna och de grundläggande demokratiska värderingarna,
- visa förmåga att förebygga och motverka diskriminering och annan kränkande behandling av elever,
- visa förmåga att beakta, kommunicera och förankra en jämställdhets- och jämlikhetsperspektiv i den pedagogiska verksamheten,
- visa kommunikativ förmåga i lyssnande, talande och skrivande till stöd för den pedagogiska verksamheten,
- visa förmåga att säkert och kritiskt använda digitala verktyg i den pedagogiska verksamheten samt att beakta betydelsen av olika mediers och digitala miljöers roll för denna, och
- visa förmåga att i den pedagogiska verksamheten utveckla färdigheter som är värdefulla för yrkesutövningen.

Värderingsförmåga och förhållningssätt

För yrkeslärarexamen ska studenten

- visa självkännedom och empatisk förmåga,
- visa förmåga till ett professionellt förhållningssätt gentemot elever och deras vårdnadshavare,
- visa förmåga att i det pedagogiska arbetet göra bedömningar utifrån relevanta vetenskapliga, samhälleliga och etiska aspekter med särskilt beaktande av de mänskliga rättigheterna, i synnerhet barnets rättigheter enligt barnkonventionen, samt en hållbar

utveckling, och

– visa förmåga att identifiera sitt behov av ytterligare kunskap och att utveckla sin kompetens både i yrkesämnet och i det pedagogiska arbetet.

1.3 Utbildningsprogrammets mål

För yrkeslärarexamen vid Högskolan Dalarna ska studenten, utöver de mål som anges i examensordningen

- visa kunskaper om betydelsen av teknikburna kunskapsprocesser i utbildning och skola samt visa förståelse för de förändringar som sker i kunskapsprocesser hos och mellan individer och organisationer i en tid av accelererande användning av informations- och kommunikations-tekniska tillämpningar
- visa färdighet och förmåga att använda modern informationsteknologi som ett redskap att utveckla nya sätt att lära och undervisa i gymnasieskolans yrkesprogram
- visa förståelse för betydelsen av att integrera internationella, interkulturella och globala perspektiv inom undervisning och lärande genom att sätta in sina egna studier och sitt kommande yrke inom den svenska skolan i ett internationellt och globalt sammanhang.

2. Huvudsaklig uppläggning

2.1 Omfattning enligt Högskoleförordningen (1993:100), bilaga 2

Yrkeslärarexamen uppnås efter att studenten fullgjort kursfordringar om 90 högskolepoäng.

För examen krävs att utbildningen omfattar följande områden: utbildningsvetenskaplig kärna om 60 högskolepoäng och verksamhetsförlagd utbildning om 30 högskolepoäng, förlagd inom relevant verksamhet och ämne.

Studierna inom den utbildningsvetenskapliga kärnan ska anknyta till kommande yrkesutövning och omfatta följande:

- skolväsendets historia, organisation och villkor samt skolans värdegrund innefattande de grundläggande demokratiska värderingarna och de mänskliga rättigheterna,
- läroplansteori och didaktik,
- vetenskapsteori och forskningsmetodik,
- utveckling, lärande och specialpedagogik,
- sociala relationer, konflikthantering och ledarskap,
- bedömning och betygsättning, och
- utvärdering och utvecklingsarbete.

2.2 Utbildningens struktur

Yrkeslärarutbildningen vid Högskolan Dalarna utgörs av studier inom utbildningsområdet pedagogiskt arbete, som består av utbildningsvetenskaplig kärna om 60 högskolepoäng

och verksamhetsförlagd utbildning (VFU) om 30 högskolepoäng.

1. Utbildningsvetenskaplig kärna 60 högskolepoäng

Kurserna omfattar utveckling, lärande och socialisation samt skolans och den pedagogiska verksamhetens mål och villkor. Kurserna behandlar också pedagogiskt ledarskap, läroplansteori, yrkesdidaktik, konflikthantering, sociala relationer, yrkesetiska perspektiv, vetenskapsteori och forskningsmetodik, utbildningsvetenskaplig forskning, bedömning och betygssättning, specialpedagogik, skola i samverkan samt utvärdering och utvecklingsarbete inom gymnasieskolans yrkesprogram. Kurserna omfattar också skolväsendets historia, organisation och villkor samt skolans värdegrund innefattande de grundläggande demokratiska värderingarna och de mänskliga rättigheterna.

2. Verksamhetsförlagd utbildning 30 högskolepoäng

Den verksamhetsförlagda utbildningen integreras med den utbildningsvetenskapliga kärnan under utbildningens samtliga terminer, med undantag för den sista.

2.3 Partnersamverkan

Yrkeslärarutbildningen vid Högskolan Dalarna kännetecknas av en nära samverkan med kommunala och fristående gymnasieskolor. Redan under utbildningens första termin knyts studenten till en gymnasieskola som han eller hon tillhör under hela sin studietid.

Härigenom ges möjlighet att redan under utbildningen vara delaktig i konkret pedagogisk verksamhet, såväl under den verksamhetsförlagda utbildningen som genom uppgifter som genomförs löpande under utbildningen och andra individuellt planerade kontakter.

Gymnasieskolan har ett samarbetsavtal med högskolan och de verksamhetsförlagda lärarutbildarna förväntas genomgå handledarutbildning för uppdraget. Samverkande gymnasieskolor har på så vis ett utbildningsansvar under den verksamhetsförlagda utbildningen och ett fadderansvar under studentens hela utbildning.

Den verksamhetsförlagda utbildningen samläses med högskoleförlagd utbildning vilket innebär att kortare VFU-perioder läses samtidigt och i anslutning till den utbildningsvetenskapliga kärnan. Den kontinuerliga partnersamverkan innebär att teori och praktik hela tiden varvas. Den verksamhetsförlagda utbildningen består oftast av tre dagar i skolans verksamhet, en inläsningsdag och en seminariedag tillsammans med högskoleförlagda lärarutbildare.

2.4 Internationalisering

Inom programmets kurser ges inblick i skola och utbildning ur ett globalt och internationellt perspektiv genom att internationella perspektiv och jämförelser genomsyrar hela utbildningen. Främst ges detta via litteratur, elektroniska källor och gästlärare.

3. Programmets kurser

3.1 Pedagogiskt arbete

Inom yrkeslärarutbildningen vid Högskolan Dalarna svarar området pedagogiskt arbete för de gemensamma kunskaper som alla studenter ska ha för att uppnå målen för yrkeslärarexamen. Pedagogiskt arbete som ämne fokuserar den pedagogiska yrkesverksamhetens praktik och teori, vars samband diskuteras och analyseras genom olika pedagogiska, didaktiska och ämnesdidaktiska perspektiv. Ämnet är således mångvetenskapligt och integrerar teorier och metoder från olika forskningsfält där den pedagogiska yrkesverksamheten står i centrum.

3.1.1 Utbildningsvetenskaplig kärna och verksamhetsförlagd utbildning

Kurserna i pedagogiskt arbete inom yrkeslärarprogrammet består av 60 högskolepoäng utbildningsvetenskaplig kärna och 30 högskolepoäng verksamhetsförlagd utbildning. Kurserna bygger på varandra vilket innebär en progression och fördjupning såväl beträffande innehåll som krav på förmåga till analys, reflektion, självständighet och pedagogiskt ledarskap. På så vis integreras de utbildningsvetenskapliga kärnkurserna med den verksamhetsförlagda utbildningen.

En väsentlig uppgift inom verksamhetsförlagd utbildning är att studenten, i samarbete med och med stöd av erfarna lärare, ska planera, bedriva och analysera pedagogisk verksamhet inom det aktuella yrkesämnet. Studenten ska successivt bygga upp en grundläggande yrkesdidaktisk

kunskap, som innebär förmåga att i tanke och handling relatera frågor om val av innehåll och arbetsformer till verksamhetens mål och till elevers förutsättningar och meningsskapande. De fem första kurserna ligger på grundnivå 1 och de tre sista kurserna på grundnivå 2. Inom den verksamhetsförlagda utbildningen finns en tydlig progression där studenten inledningsvis med stöd av verksamma lärare inskolas i den pedagogiska verksamheten. Graden av självständighet ökar successivt och inom den sista kursen med verksamhetsförlagd utbildning förväntas studenten visa sådana pedagogiska och yrkesdidaktiska kunskaper och färdigheter som krävs för att såväl självständigt som i samarbete med verksamma lärare leda den pedagogiska verksamheten. En viktig didaktisk och yrkesdidaktisk förmåga är härvidlag att analysera och reflektera över verksamheten med utgångspunkt i för verksamheten relevant didaktisk forskning och teoribildning.

Den verksamhetsförlagda utbildningen är förlagd till gymnasieskolor som har ett samverkansavtal med Högskolan Dalarna och den verksamhetsförlagda utbildningen genomförs inom det område som utbildningen avser. För de kurser som innehåller verksamhetsförlagd utbildning, liksom för programmets övriga kurser, finns alltid bedömningskriterier som ligger till grund för den slutgiltiga bedömningen av studentens prestationer men också för utvecklingssamtal i kurserna.

3.1.2 Programmets kurser i pedagogiskt arbete

Programmets kurser utgörs av utbildningsvetenskaplig kärna 60 högskolepoäng samt VFU

30 högskolepoäng. (Översiktsbild finns med som bilaga 1)

A. Skolväsendets historia och samhällsuppdrag – yrkeslärare, 7,5 hp (varav 1,5 hp VFU) Grundnivå 1

Kursen introducerar studenten till lärarutbildningen och yrkesläraryrket samt till ett vetenskapligt förhållningssätt. Studenten ska utveckla förståelse för komplexiteten i yrket och en insikt i på vilket sätt den egna utbildningen syftar till att utveckla förmåga att hantera denna komplexitet. Gymnasieskolans samhällsuppdrag, organisation och styrning studeras med ett särskilt fokus på dess yrkesprogram. Skolans historiska utveckling behandlas, både generellt men även specifikt ur ett yrkesläraperspektiv. Ett historiskt perspektiv på elever och lärare utifrån genus, etnicitet och social bakgrund anläggs också. Under den verksamhetsförlagda delen studeras hur styrdokumentet, såväl nationella som lokala, ligger till grund för och omsätts i den pedagogiska verksamheten.

B. Ledarskap för yrkeslärare, 7,5 hp (varav 3 hp VFU) Grundnivå 1

Det övergripande målet för kursen är att studenten ska utveckla kunskap om och förmåga till ett pedagogiskt ledarskap. Kursen behandlar olika ledarskapsteorier som ger studenten ett grundläggande perspektiv på det pedagogiska ledarskapet inom skola och samhälle. Såväl generella som specifika frågor kring pedagogiskt ledarskap och ledarstilar ingår i studierna. Under den verksamhetsförlagda delen studeras olika ledarstilar i praktiken samt hur olika elevgrupper fungerar tillsammans med dessa. Studenten reflekterar även över sin egen ledarroll i förhållande till ledarskapsteorier.

C. Sociala relationer, konflikter och makt – gymnasieskolans yrkesprogram, 7,5 hp (varav 3 hp VFU) Grundnivå 1

Utgångspunkten i denna kurs är skola och arbetsplats som mötesplats för människor där bland annat ålder, kön och sociokulturell bakgrund är viktiga aspekter för förståelsen av sociala relationer och interaktion. I kursen behandlas det pedagogiska ledarskapet i relation till den komplexa väv av sociala relationer, med tillhörande potentiella konflikter, som relationer beskrivs och hanteras är centrala. Dessa perspektiv hjälper till att få syn på och problematisera föreställningar om vad en god människa är (en god lärare och en god elev) och vad som är goda handlingar. Begrepp som makt, mångfald och demokrati finns med som utgångspunkt för diskussionerna. Skolans styrdokument kopplas till EU:s och FN:s konventioner. Frågor om delaktighet och utanförskap behandlas liksom mobbing, vilket konkretiseras bland annat i skolornas likabehandlingsplaner och arbetsplatsers etiska riktlinjer. Under den verksamhetsförlagda delen studeras VFU-skolans arbetsplaner för likabehandling, anti-mobbingsplaner, andra åtgärdsprogram och planer samt hur det praktiska arbetet med att implementera och leva upp till dessa planer fungerar. Frågor om maktförhållanden och konflikthantering i skolan studeras också i relation till lärares ledarskap.

D. Didaktik för yrkeslärare, 7,5 hp (varav 3 hp VFU) Grundnivå 1

Kursens övergripande mål är att studenten utvecklar kunskaper om didaktik och didaktiska frågor med ett särskilt fokus på det egna yrkesämnet. Pedagogisk planering och undervisning behandlas och inom ramen för den verksamhetsförlagda delen ska studenten självständigt planera och genomföra ett undervisningsmoment inom det egna yrkesämnet. Även pedagogiska och didaktiska frågor kring arbetsplatsförlagt lärande (APL), lärlingsutbildning och vuxnas lärande behandlas, samt hur begreppet lärande för hållbar utveckling kan förstås inom ramen för det specifika yrkesämnet. Under den verksamhetsförlagda delen ges studenten möjlighet att tillsammans med VFU-lärare diskutera val av arbetsplatsförlagt och skolförlagt lärande i gymnasieskolans yrkesprogram. I kursen ingår även läroplansteori och läroplansanalys.

E. Utveckling och lärande – gymnasieskolans yrkesprogram I, 7,5 hp (varav 3 hp VFU) Grundnivå 1

Kursens övergripande mål är att studenten ska utveckla kunskap om och förståelse för teorier om lärande och utveckling och hur dessa leder till olika förhållningssätt till undervisning och lärande. I kursen studeras människan som biologisk, social och kulturell varelse. Utveckling och lärande ur internationellt och historiskt perspektiv berörs också. Den verksamhetsförlagda delen ger studenten möjlighet att studera hur olika teorier om lärande och utveckling ger avtryck i den pedagogiska verksamheten och det pedagogiska förhållningssättet.

F. Utveckling och lärande – gymnasieskolans yrkesprogram II, 7,5 hp (varav 4,5 hp VFU) Grundnivå 1

I denna kurs ska studenten vidareutveckla kunskap och förståelse för olika lärteorier och hur dessa ligger till grund för undervisningens utformning och genomförande. Utifrån denna kunskapsbas får studenten möjlighet att reflektera över informationsteknologins betydelse för utvecklingen av teknikburna kunskapsprocesser i gymnasieskolans yrkesprogram och i vuxenutbildningen samt att anlägga ett kritiskt förhållningssätt till dessa genom att belysa deras möjligheter och utmaningar i den pedagogiska verksamheten. Vidare uppmärksammas den studerandes egen utveckling sett ur ett kunskapsteoretiskt perspektiv. Under den verksamhetsförlagda delen får studenten möjlighet att studera hur den egna VFU-skolan arbetar med teknikburna kunskapsprocesser samt reflektera över de möjligheter och utmaningar som dessa innebär i den pedagogiska verksamheten. Studenten ska också reflektera över egna utvecklingsbehov inom området teknikburna kunskapsprocesser samt i den egna undervisningen praktiskt använda sig av digitala verktyg med utgångspunkt i elevernas utveckling och lärande.

G. Ungdomars uppväxtvillkor, 7,5 hp (varav 3 hp VFU) Grundnivå 1

Kursens mål är att studenten utvecklar kunskap om ungdomars uppväxtvillkor och vuxnas levnadsvillkor utifrån ett interkulturellt och globalt perspektiv samt förståelse för hur dessa

påverkar lärandet. Studier om ungdomskulturer ingår också som en central del, samt hur teknikburna processer och sociala medier påverkar uppväxtvillkoren. Lärarprofessionalism och yrkesetik kopplas till innehållet. Skolans värdegrund behandlas tillsammans med kunskaper om den mångkulturella skolan. Under den verksamhetsförlagda delen ges studenten möjlighet att fördjupa sig i ungdomars olika uppväxtvillkor samt reflektera över hur dessa påverkar deras lärande.

H. Specialpedagogik – gymnasieskolans yrkesprogram, 7,5 hp (varav 3 hp VFU) Grundnivå 1

Kursens mål är att studenten vidareutvecklar sin förståelse för ungdomars uppväxtvillkor och vuxnas levnadsvillkor samt hur dessa påverkar behovet av särskilda stödinsatser. System- och individorienterade teorier studeras samt vilka konsekvenser olika specialpedagogiska perspektiv får för de didaktiska val läraren gör. Studier om funktionsnedsättningar och hur dessa kan påverka lärandet både för individen och för gruppen ingår också. I kursen ingår även studier av åtgärdsprogram och uppföljning av elever, vilket vidareutvecklas under den verksamhetsförlagda delen, där studenten får möjlighet att studera och reflektera över hur dessa fungerar i den pedagogiska verksamheten.

I. Didaktik, bedömning och betygssättning – gymnasieskolans yrkesprogram, 12 hp (varav 6 hp VFU) Grundnivå 2

Kursen vidareutvecklar studentens kunskaper om didaktik i allmänhet och yrkesdidaktik i synnerhet i relation till studentens yrkesämne. I fokus står frågor om bedömning, bedömningsprocesser, betygssättning, elevers lärande och utveckling samt dokumentation. Kursmål kopplat till arbetsplatsförlagt lärande (APL) ingår i dessa studier. Momenten problematiseras ur ett utbildningspolitiskt perspektiv. I kursen ingår även hur bedömningar, resultat och utveckling kan kommuniceras med elever, och i förekommande fall vårdnadshavare, med utgångspunkt i ett inkluderande och elevaktivt perspektiv samt vilka konsekvenser det får för planering och genomförande av den pedagogiska verksamheten. Under den verksamhetsförlagda delen av denna kurs vävs kunskaper från tidigare kurser samman till en helhet och studenten förväntas självständigt ansvara för ett helt moment inom det egna yrkesämnet i form av planering, genomförande och utvärdering, inbegripande bedömning och återkoppling av elevers kunskap och utvecklingsbehov.

J. Vetenskapsteori, 3 hp, Grundnivå 2

Kursens övergripande mål är att studenten vidareutvecklar förståelsen av värdet av ett vetenskapligt förhållningssätt inom läraryrket. Områden som behandlas är vetenskapsteori, forskningsmetodik, källkritik och forskningsetik inom utbildningsvetenskap och skolforskning, med fokus på forskningskonsumtion och praktisk tillämpning av relevanta forskningsresultat i det pedagogiska arbetet. Forskningslitteraturen syftar till att

exemplifiera och problematisera vetenskaplig text- och kunskapsproduktion med relevans för yrkesläraryrket och yrkeslärande. Kursen är på så vis en direkt förberedelse för det avslutande självständiga arbete som studenten genomför under den sista terminen.

K. Självständigt arbete med inriktning mot utvärdering och utvecklingsarbete, 15 hp, Grundnivå 2

I den avslutande kursen fördjupar studenten sina kunskaper och färdigheter i att anlägga ett vetenskapligt förhållningssätt i sin yrkesutövning. Olika sätt att utvärdera den pedagogiska verksamhetens innehåll och organisation studeras samt hur denna utvärdering kan användas och leda till utveckling av verksamheten, kopplat till skolans styrdokument. Inom ramen för kursen genomför studenten ett självständigt utvecklingsarbete, inbegripet problemformulering, metodval och analys av empiriskt material, vilket förväntas bidra till utveckling av den pedagogiska verksamheten.

4. Examensbenämning

Studerande som med godkänt resultat genomgått programmets kurser och i övrigt uppfyller målen för utbildningen, erhåller, efter ansökan, examensbevis för Yrkeslärarexamen omfattande 90 högskolepoäng (Higher Education Diploma in Vocational Education, 90 Credits).

Betyg sätts på fullständig kurs på så sätt som framgår av kursplanen. Inom programmet används graderade betyg, d.v.s. Väl godkänd, Godkänd eller Underkänd.

5. Behörighetskrav

Grundläggande behörighet för högskolestudier samt kvalificerade och relevanta kunskaper för något eller några yrkesämnen inom gymnasieskolan. För mer information, se Universitets- och högskolerådets föreskrifter om kvalificerade och relevanta yrkeskunskaper för särskild behörighet till utbildning som leder till yrkeslärarexamen (www.uhr.se).

För antagning till yrkeslärarprogrammet krävs grundläggande behörighet för högskolestudier samt kvalificerade och relevanta kunskaper för något eller några yrkesämnen inom gymnasieskolan. För mer information, se Universitets- och högskolerådets föreskrifter om kvalificerade och relevanta yrkeskunskaper för särskild behörighet till utbildning som leder till yrkeslärarexamen (www.uhr.se).

6. Summary in English

7. Övrigt

Beroende på den studerandes bakgrund och framtida yrkesverksamhetsområde kan fördjupningsarbeten eller motsvarande och verksamhetsförlagd utbildning komma att individanpassas.

Fastställt:

Fastställt i Utbildnings- och Forskningsnämnden 2016-09-09
Utbildningsplanen gäller fr.o.m. HT 2017